

УДК 821.581:177.61 Чжан Цзе

М. Лавренчук, студ.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ**ПРОБЛЕМА ТРАГІЧНОГО КОХАННЯ СУЧАСНОЇ ЖІНКИ У ТВОРЧОСТІ ЧЖАН ЦЗЕ
(НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ "КОХАННЯ НЕМОЖЛИВО ЗАБУТИ" ТА "СМАРАГД")**

Стаття присвячена дослідженню проблеми відображення у літературних творах трагічного кохання жінки в сучасному китайському суспільстві. Кохання розглядається як важлива складова людського духу, невід'ємна складова частина життя сучасної жінки.

Ключові слова: кохання, художній образ, внутрішній світ людини, жінка, сучасне суспільство.

Чжан Цзе (张洁, 1937 р.н.) – одна з найвизначніших фігур у сучасній китайській літературі, автор п'яти романів, семи збірок повістей і оповідань. Вона єдина з китайських письменників нагороджена високими державними преміями в трьох номінаціях художньої прози. У 1978, 1979 і 1983 роках Чжан Цзе отримала премії за кращі твори, а в 1985 і 2005 роках була нагороджена премією імені Мао Дуня за романи "Важкі крила" і "Без слів". Чжан Цзе здобула світову славу, вона отримала Міжнародну літературну премію в Італії в 1989 році, а в 1992-му звання академіка Академії Літератури та мистецтв США в Нью-Йорку.

Наприкінці 1979-го року Чжан Цзе зачіпає тему кохання в оповіданні "Кохання неможливо забути" ("爱是不能忘记的"). Автора хвилює проблема моральності молодого покоління. Оповідання "Кохання неможливо забути" – це твір, де соціалістична тема поступилася місцем темі кохання. Цікаво, що в той час оповідання Чжан Цзе викликає невдоволення критиків. Причиною було названо "невідповідність твору письменниці критеріям "головної течії літератури" [4, с. 16-22]. На відміну від традиційної сюжетної структури твору, що полягає в об'єктивній передачі перебігу якої-небудь події, в оповіданні "Кохання неможливо забути" головною характерною рисою композиції є представлення психічних процесів.

Оповідання "Кохання неможливо забути" прийнято вважати прологом до становлення сучасної китайської "жіночої" літератури з пильною увагою до становища, ролі та пошуку самоідентичності жінки в традиційному і сучасному китайському суспільстві [2, с. 11-12]. Відкрито заговоривши про кохання як про вищий ідеал щастя жінки, Чжан Цзе першою зробила крок на територію "заборонених тем", викликавши вир дискусій у літературних колах.

Особисті, родинні та соціальні проблеми сучасної жінки глибше, проте не так романтизовано, аналізуються в повісті "Смарагд" ("祖母绿"), у якій критики вбачають продовження оповідання "Кохання неможливо забути" [3, с. 12].

Твір у Чжан Цзе будується не стільки на сюжеті, скільки на створенні художнього образу. Важливим засобом формування образів у Чжан Цзе виступає психологізм. Це "внутрішній монолог", коли про героя стає відомо з його думок.

Художні образи в оповіданні "Кохання неможливо забути" та повісті "Смарагд" Чжан Цзе створюються за допомогою зображення зовнішності, мови, вчинків і навколишнього середовища, але рівно настільки, наскільки вони пояснюють і розкривають внутрішній зміст людини. Головним героям Чжан Цзе притаманний особливий внутрішній настрій, який відрізняє їх від їхнього оточення. У 1979 р. виходить оповідання "Кохання неможливо забути". Це історія пристрасного, але забороненого кохання жінки до одруженого чоловіка [1, с. 2].

Головні герої твору – Шань Шань, Чжун Юй та кадровий працівник. Героїня Шань Шань, незаміжня жінка середніх років, у спогадах відкрила собі трагедію Чжун Юй, своєї покійної матері, і кадрового працівника.

Чжун Юй рано вийшла заміж, але шлюб виявився невдалим. Після розлучення, забравши дочку, прожила одна понад 20 років. Автор описує її як впевнену та сильну духом жінку, яка зуміла знайти в собі сили жити далі, виховуючи дитину. Сама Шань Шань говорить про свою матір: 我的母亲有一个坚强的性格 [5]. *Характер моєї матері – сильний.* Крім сильного характеру, Чжун Юй мала красиву зовнішність: 她有美丽的外貌, 她的眼睛是灵魂的镜子 [5]. *Вона красива, її очі – дзеркало душі.* Працювала вона в організації, яка займалася вирішенням різних службових питань. Саме там вона і зустріла своє кохання (кадрового працівника), молодого чоловіка, який в 30-ті роки займався нелегальною роботою в Шанхаї. Один літній робітник, аби прикрити його, пожертвував собою і був заарештований, залишивши без підтримки дружину та дочку. Він, виходячи з моральних принципів, не роздумуючи, одружився з тією дівчиною. Душа кадрового працівника сповнена добротою, і про це свідчать його слова: 我不能离开他们 [5]. *Я не можу їх залишити.* Але впродовж багатьох років у їхньому житті було багато труднощів, і через це їх можна назвати нещасним подружжям.

У 50-ті роки він (кадровий працівник) займався різними службовими справами в організації, де працювала Чжун Юй. Своєю величезною душевною силою він "доторкнувся до її серця": 他摸了她的灵魂...他们爱上了 [5]. *Він торкнувся її душі... вони закохалися.*

Щоразу, втомлюючись, вона могла ходити стежиною під вікнами будинку. Вони один-єдиний раз разом гуляли по тій стежці, і вона ходила туди, аби зустрітися з "його" духом. А він? Щоразу, коли вечорами не було зборів, він, охоплений муками, приходив до будинку Чжун Юй, щоб просто пройти повз ворота її будинку. Навіть при сильній зайнятості він цікавився газетами і журналами, дивився, чи є її опубліковані роботи. Якось він подарував їй комплект із 27-ми книг творів А. Чехова. Куди б вона не їздила у відрядження, вона брала з собою одну з цих книг. Щоразу, повертаючись із відрядження, Чжун Юй ніколи не дозволяла дочці зустрічати її на вокзалі: 女儿,在火车站你不需要相遇我 [5]. *Доню, тобі не потрібно зустрічати мене на вокзалі.* Вона самотньо стояла на пероні, насолоджуючись ілюзією, ніби він прийшов зустріти її.

Після смерті Чжун Юй залишила записну книгу з написом "Кохання неможливо забути". Ця книга не була схожа ні на розповідь, ні на лист, ні на щоденник, а на щирий діалог з "ним" протягом 20 років. Їх душі, безумовно, були разом дні і ночі, наче у закоханого подружжя. Потім, аби не завдавати шкоди його дружині, вони вирішили розлучитися: 我们要忘记对方 [5]. *Ми повинні забути одне одного.*

Під час "культурної революції" він загинув, а Чжун Юй через свої написані твори теж дуже сильно постраждала. Вона не була його родичкою і не була близькою подругою за життя, не мала права прямо розпитати про його місцезнаходження, не кажучи вже про те, щоб вос-

танне побачити його. Він загинув узимку 1969 р., і частина душі Чжун Юй також пішла слідом за ним. Тоді 50-річна Чжун Юй повністю посивіла і зав'язала на плечі жалобну пов'язку.

Перебуваючи на межі життя і смерті, вона написала: 现在 我向往天堂...我知道你在那儿等候 [5]. *Зараз я мрію про рай... я знаю ти чекаєш на мене там.* У той день вона вже була на порозі смерті, але, як і раніше, з коханням у серці. Її дочка, читаючи ці рядки, подумала, що це не кохання, а гострий біль або якась сила, яка набагато сильніша від смерті. Якщо у світі є те, що називають безсмертним коханням, то це і є ця межа. Щоразу, коли Шань Шань переглядала цей записник, то не могла стримати сліз, як ніби вона сама зустріла гірке та трагічне кохання. Вона вважала, що це не велика трагедія, а величезний жарт – настільки красивим і зворушливим було те кохання.

"Кохання неможливо забути" – один із найбільш ранніх творів нового періоду, у якому оспівується кохання. Розповідь показує, що шлюб має базуватися на коханні, а інакше, рано чи пізно, він може принести людям страждання.

Таким чином, головна героїня оповідання Чжан Цзе – жінка, яка випробувала гіркий плід раннього одруження. Жінка, яка мучиться від неможливості забути кохання і страждає від того, що перебуває в протиріччі, у прагненні до кохання і неможливості звільнитися від існуючих моральних принципів.

Через створені художні образи авторка висловила свої думки щодо шлюбу і трагічного кохання, прагнення до ідеального кохання. Стиль написання витончений і вільний. Оповідання було опубліковано в кінці 70-х – на початку 80-х рр. У той час мислення людей ще було, так би мовити, на межі, тому можна уявити, як ця розповідь здивувала багатьох людей: твір викликав у читачів і критиків гарячі відгуки та суперечки.

Чжан Цзе, описуючи вічний конфлікт між мораллю суспільства і самим життям, спробувала вивчити і представити проблеми кохання. Суворі заборони на позашлюбні зв'язки змушують героїню страждати, приховуючи глибокі почуття до одруженого чоловіка.

Оповідання змушує нас замислитися: чому наші мораль, права та громадська думка так сильно обмежують нас та наші серця, і чому наші власні кайдани такі болісні? У нинішньому суспільстві немає кохання – все популярнішими стають шлюби задля грошей.

Письменниця висвітила традиційні норми моралі, які принесли головній героїні страждання, а також справжнього чоловіка, який володів колосальними моральними силами, аби розмежувати думки і почуття. Крім того, кадровий працівник із дружиною "жили в мирі та гармонії", тож чи можна говорити, що не було кохання між ними? Але раптом з'явилася людина, яка пробудила його кохання. Він із самого початку міг замінити дочку звичайного робітника інтелегентною жінкою, як Чжун Юй, але вирішив, що не може просто так кинути дружину, і краще, страждаючи, відмовитися від свого кохання.

Ідейно-моральний зміст оповідання полягає у необхідності незалежної позиції особистості в суспільстві: людина не має підкорятися громадській думці. Оповідь, яка ведеться від першої особи, створює ілюзію правдоподібності психологічної картини, оскільки людина сама повідомляє про себе, і розповідь набуває характеру сповіді. Написане в оповіданні – це почуття людини, в душі якої живуть прагнення, надії, мрії, каяття, щастя і страждання, що сильніше за смерть.

Повість "Смарагд" ("祖母绿") критики розглядають як продовження оповідання "Кохання неможливо забути". Головні герої оповідання – Цзен Лін'ер та Цзо Вей, які мають

яскраво виражену індивідуальність. Цзен Лін'ер письменниця змалювала як розумну жінку: 她有美丽和丰富的内心世界 [6]. У неї *красивий та багатий внутрішній світ*. Її кохання до Цзо Вей було щирим і безкорисливим, наповненим духом самовідданості. В оповіданні Цзен Лін'ер говорить, що кохання – це два кристали, з'єднаних воєдино [6].

Письменниця пише: 她是一个美丽的祖母绿 [6]. *Вона подібна до смарагду*. Так, Цзен Лін'ер подібна до дорогоцінного смарагду, який символізує серце, в якому перебуває "нескінченне кохання". Авторка створила образ із палаючими почуттями, багатими думками. Здається, що Цзен Лін'ер ніби має надлюдську здатність самоочищатися і самовдосконалюватися. Після того, як вона по жертвувала собою заради коханої людини, втратила це кохання і пережила нелюдське поводження у найрізноманітніших проявах, вона не тільки зовсім не нарікала на це, а, навпаки, її кохання все більше росло.

Головна героїня Цзен Лін'ер хоче любити лише раз у житті, і кохання, незважаючи на безмовність, наповнює її життя глибоким змістом. Вона, повністю спираючись на віру в себе, все життя боролася. Новий сенс "Смарагду" був у тому, щоб змусити Цзен Лін'ер стати на шлях, який не проходила Чжун Юй, створити єдине ціле продовження життя, сягнути вищих меж людського життя.

Образ Цзо Вей, з яким Лін'ер "поєднувалася шлюбом", стоїть вище інших чоловіків в духовному плані. Цзо Вей протиставлений головному образу рішучої "шляхетної людини". Він не тільки не може взяти на себе ту частину відповідальності, яку повинен брати на себе чоловік, він ніколи не виконував навіть незначних зобов'язань перед Цзен Лін'ер, матір'ю і сином. У кожен переломний момент Цзо Вей спирався на жіночу допомогу, аж до вирішення проблем: в університетську пору, коли він рік хворів на туберкульоз, використавши собі на благо розум Цзен Лін'ер і її щире бажання допомогти, юнак закінчив навчання всіх дисциплін, навіть не подякувавши їй [6]. Він все ж відчував, що винен перед нею, і вирішив одружитися з нею, вважаючи це найкращою подякою. Вона ж розуміла, що він не кохав її, і тому відмовилася від такої "подяки". Але він залишив їй дещо цінне, він подарував їй сина. Завдяки Цзен Лін'ер його кар'єра досягла золотого періоду: 他是首席组中, 这个组开发微码 [6]. *Він є головою організації, яка розробляє мікрокоди*.

Як бачимо зі здійсненого аналізу творів Чжан Цзе, душевна самотність є головною рисою сучасної жінки. Автор показує душевні та фізичні страждання жінок у жорстокому і несправедливому суспільстві. Жіноча тема у творчості Чжан Цзе тісно співвідноситься із загальносвітовими тенденціями. Авторський стиль письменниці багато в чому залишається незмінним. Події у своїх творах вона намагається із самого початку показувати у розвитку. Автор і герой у Чжан Цзе зливаються в єдине ціле – немов один і той самий імпульс стосується першого і відразу ж передається другому. Аналіз художніх образів показує, що письменницю цікавить внутрішній світ людини, тому вона звертає особливу увагу на те, що може зачепити душу читача, викликати почуття співпереживання. У творах "Кохання неможливо забути" і "Смарагд" Чжан Цзе розглядає жіночу тему, зображає кохання у розумінні сучасної жінки, думає про шлюб майбутнього, гостро критикує соціальні чинники, які гальмують звільнення жінки, і вірить у силу характеру самих жінок.

Список використаних джерел

1. Zhang Jie. Love must not be forgotten / Zhang Jie. – San Francisco, 1986. – 39 p.
2. 任一鸣. 中国一女性文学的现代演进 / 任一鸣. – 香港, 1997. – 95 页.

3. 臧小雷. 对小说"祖母绿"的印象 / 臧小雷. — 北京, 1985. — 15 页.
4. 王蒙. 关于"爱是不能忘记的"的 辩论 / 王蒙. — 北京, 1987. — 43 页.
5. 张洁. "爱是不能忘记的". [Электронный ресурс] / 张洁 — Режим доступа до ресурсу: <http://www.cgwenxue.com/bianjibuzhuanfang/200810/6869.html>.

6. 张洁. "祖母绿" [Электронный ресурс] / 张洁 — Режим доступа до ресурсу: <http://www.douban.com/group/topic/22141060/>.

Надійшла до редколегії 08.10.17

М. Лавренчук, студ.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПРОБЛЕМА ТРАГИЧЕСКОЙ ЛЮБВИ СОВРЕМЕННОЙ ЖЕНЩИНЫ В ТВОРЧЕСТВЕ ЧЖАН ЦЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ "ЛЮБОВЬ НЕЛЬЗЯ ЗАБЫТЬ" И "ИЗУМРУД")

Статья посвящена исследованию проблемы трагической любви женщины в современном китайском обществе. Любовь рассматривается как важная составляющая человеческого духа, неотъемлемая составная часть жизни современной женщины.

Ключевые слова: любовь, художественный образ, внутренний мир человека, женщина, современное общество.

M. Lavrenchuk, student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

TRAGIC LOVE OF THE MODERN WOMAN IN ZHANG JIE'S LITERARY WORKS (BASED ON STORIES "LOVE MUST NOT BE FORGOTTEN" AND "EMERALD")

The article is devoted to the study of the problem of woman's tragic love in modern Chinese society. Love is considered as an important component of the human spiritual life and an integral part of the life of modern woman.

Keywords: love, artistic image, inner world of a person, woman, modern society.

UDC 821(479.24):821.(560)

N. Mustafayeva, PhD in Philology, associate professor
Azerbaijan University of Languages, Baku, Azerbaijan

AZERBAIJAN LITERATURE IN THE LITERARY AND THEORETICAL THOUGHT OF TURKEY

The article examines the contemporary stage of literary relations between Azerbaijan and Turkey and shows itself in its new stage in modern times. Ensuring cultural development of each nation is more effective in interacting with other peoples. It is known that opening of borders since the 80s has once again caused the development of previous scientific, literary-cultural relations. During the years of independence, these relations have gained momentum and have continued to develop in the context of closer ties. Thus, in the contemporary era, we see that the Azerbaijan-Turkish literary and scientific relations are moving to a completely new stage. In this context, the study of Azerbaijan literary in scientific-theoretical Turkish literature has positive results. First, in this literary relationship, Azerbaijani literature has expanded its scope. The Azerbaijan-Turkish literary processes are getting closer to each other; the works published there are read and analyzed here, and vice versa. This is the basis of a completely new stage in the creation of a single literary process. Turkish literary critics and scholars like Bilge Ercilasun, Ahmet Kabaklı, Ali Erol, Ali Duymaz, Salih Okumush, Sedat Adiguzel, Oktay Akbal, Atilla İlhan, Andaç Feridun, Ataol Bahramoglu, Yusuf Gedikli, Sevinç Çokum, Orhan Söylemez, Özkan Fatma studied the contemporary Azerbaijani literary process and works of some writers.

Keywords: Azerbaijan literature, Turkish literary criticism, stage, research.

It is known that ensuring the cultural development of each nation is more effective in interacting with other peoples. Because in the development of science, artistic aesthetic thinking, each nation has its own literary criterion, and the opportunities that develop it are enriched and expanded. While these capacities of different nations are united, the developmental processes that take place in the world are introduced into a new medium, and intercultural synthesis occurs. Azerbaijan-Turkey literary relations have also developed in this aspect, having a long history. But in the early years of the Soviet Union, though, this relationship existed, but since the borders were closed, relations between nations that had common culture and artistic thoughts were cut off for many years. The opening of borders since the 80s once again contributed to the development of previous scientific and literary-cultural relations. During the years of independence, these relations have gained a wider scope and have continued to develop in the context of internal relations. The reason for this is that first of all, the Azerbaijani and Turkish peoples have the same historical, political, literary and artistic thoughts. At this stage, the relationship between the two nations has covered all the parameters and areas (political, economic, literary, cultural, etc.). The political opening of the borders has opened a new stage in the expansion of relations between Turkic peoples. Ethnic Turkic peoples have also taken some steps to restore literary ties that they have lost in the past. The political steps taken by the heads of the Turkic

peoples have allowed them to become literary, cultural and economically reconciled. The relevance of this issue was the basis of Azerbaijan's current policy. Heydar Aliyev, in his speech at the III Congress of Turkish World Writers, underscored the need for unity of Turkic peoples, saying: "...The culture and literature of our peoples – Turkic peoples, countries have been contradictory and at the same time a very glorious and successful way in the twentieth century. On the one hand, attempts to separate our spirituality, culture, literature, and to prevent nationalism had been strong. On the other hand, the socio-political situation and our people using different opportunities and closer ties with the world culture, resulted evolving of our literature and our culture" [1].

Certainly, changes in the society and political life also affect other areas. In this sense, at this stage, political events in the world and in the region have given a certain boost to literary-cultural processes. With the beginning of a new era in the literature, culture, mutual enrichment has reached its new stage. First and foremost, these relationships, along with continuing and systematic character, have given preference to the scientific-practical theory. Although some difficulties emerged in the initial phase of the new mutual enrichment, characterized by literary benefit and influence, theoretical principles were taken into account in the evaluation of events, even though it was publicistic. Doctor of Philology Ismayil Valiyev finds this opinion very accurately when evaluating the possibilities of these relations: "New airborne created by